

Николай Гаврильевич Золотарев-Якутскай аатынан Харбалаах орто оскуолата

**Н.Якутскай «Эһэ оҕотун эрэйдээх сырыыта» остуоруйатынан
1 кылаастарга математика уруога**

Учуутал: *Кузьмина
Айталиа Харлампьевна*

С.Кюль 2023 с.

Математика уруогун технологической картата

Күнэ: 11.11.2022.

Кылаас: 1

Учуутал: Кузьмина Айгалина Харлампьевна

Предмет: Математика

Уруок темата: Николай Якутскай “Энэ оџотун эрэйдээх сырыыта” айымньытыгар айан.

Уруок тиибэ: чинэтии уруога.

Сыала:

Учуутал сыала	Оџо сыала
10 ийигэр эбэри кџбүрэтэри,линейканын сџпкџ туттууну уонна задачалыры суоттааһы чинэтии. Математика тылынан сџпкџ санарар дџџбуру, логической толкуйу сайыннары. Бэйэ-бэйэџэ убаастабыллаах сыһыанна, олоххо сэрэхтээх буолуу сорох түгэннэригэр иитии.	10 ийигэр эбэр –кџбүрэтэр, линейканын сатаан туттар, задачаны ырытан сџпкџ суоттур, ситимнээх сананын санаатын толору этэр, математика тылынан сџпкџ санарар, чыыылалары тэнниир, хараџынан кџрџн үрдүк намыһах биридимийэтэри араарар,бэйэтин үлэтин хонтуруолланар ,сыаналанар, остуоруйа сүрүн сыалын буларга үџрэнэр.

Тутулар ньымалар уонна технологиялар:

Туттар тэрил: Айымньы ис хоџоонунан презентация, кэнбиэр,үлэлиир листэр, линейка, суруйааччы хаартыската, кинигэтэ.

Уруок түһүмэх тэрэ	Уруок хаамыта	Учуутал дьарыга	Үөрэнээччи дьарыга
1.Тэрээһин чааһа	<p>Уруокка үлэлиир эйгэни тэрийии.</p> <p>Уруок сыалын-соругун билиһиннэри, уруок туругар киллэри.</p>	<p>- Үтүө күнүнэн! Уруокпут ситиһиилээхтик ааһарыгар бэйэ – бэйэбитигэр мичээр бэлэхтиэбизэххэйинг.</p> <p>(Слайд 1)-Экраны көрүн эрэ , бу кимий ? Маладьыастар, Бүгүн биһиги математика уруогар ким айымньытыгар айаннырбыт буолуой?</p>	<p>Болбойон истэллэр , уруокка үлэлиир турукка кириэллэр.Боппуруостарга эппиэттииллэр.</p>
2.Сүрүн чааһа	<p>Уруок тематын таһаары.</p> <p>Оҕолор ыарахан түгэннэ түбэсит киһиэхэ, кыылга көмөлөһөр баҕалара үөскүүрүн ситиһии.</p>	<p><i>(Слайд 2) – Ханньык айымньытын саамай бүтэһиккэ билсисиппитий ?Оҕолор бу Николай Якутскай «Эһэ оҕотун эрдээх сырыыта » диэн остуоруйата.</i></p> <p><i>(3 слайд) Көрүн эрэ бу эһэ оҕото ийэтин кыайан булбакка ытыы озорор, биһиги кини ийэтин көрдүүрүгэр көмөлөһүөхпүт. Эһэ оҕото ийэтин көрдүү сылдьан элбэх кыылы көрсүбүтэ. Ол кыыллар биһиги көмөлөһөрбүтүгэр анаан сорудахтары бэлэмнээбиттэр.Ол сорудахтары толороммут эһэ оҕото ийэтин буларгыар көмөлөһүөхпүт.</i></p> <p><i>)- Оҕолор эһэ оҕото ким ырыатын истэн арҕабыттан тахсан барар этэй? (Слайд 4,чыычаах ыллыыр сангата иһиллэр) Эһэ оҕото чыычаах ырыатын истэн чыычаабы батыһар.Эһэ оҕото ийэтиттэн ыйыппакка баран хаалбыта сөп дуо ?</i></p> <p><i><u>Чыычаах сорудахтара.</u> «Көппүт сыыппаралары туруортаан биэр»</i></p> <p><i>-Дуоскаҕа чыычаах сорудахтара көстөр, көппүт сыыппаралары туруортаан биэриэххэйинг. Чыычаах сорудахтары толордубут ,салгыы эһэ ийэтин көрдүү баран иһиэххэ.</i></p>	<p>Оҕолор хартыынаны көрөн Николай Якутскай “Эһэ оҕотун эрдээх сырыыта” остуоруйата буоларын таайаллар.Эһэ оҕото арҕабыттан чыычаах ырыатын истэн тахсарын этэллэр.</p> <p>Оҕолор үлэлиир листэргэ ,интерактивнай дуоскаҕа тахсаннар көппүт сыыппаралары туруортаан биэрэллэр.</p>

<p>Сынньалан мүнүүтэ.</p> <p>Улахан ,кыра уонна тэн диэн өйдөбүллэрин билиилэрин чинэтии.</p> <p>Хамсаныылаах оонньуу, оҕолор кыыллар ,көтөрдөр араастарын билэллэрин чинэтии.</p>	<p>-Эбэ оҕото айаннаан иһэн сибэккилэр быыстарыгар кими көрсөр этэй ?Тойон ыңырыаны көрсөр. (слайд 5 видео физминутка) <u>Тойон ыңырыа сорудахтара</u> «Миигин кытары тэннэ хамсан» Тойон ыңырыа сорудахтарын толордубут салгыы айаннаан иһэбит.</p> <p>-(Слайд 6)Үрэби туораан баран эһэ оҕото кими көрсөр этэй оҕолор ? Эһэ оҕото айаннаан иһэн саһылы көрсөр. Сабыл эһиэхэ сорудах ыппыт(хас биирдии оҕоҕо кэнбиэр түнгүтиллэр). -Кэнбиэри арыйдьбыт эрэ , хас биирдигитигэр үлэлиир лиистэр бааллар(карточкалар) , бу лиистэргэ эһиги улахан ,кыра уонна тэн бэлиэтин туруортуохтааххыт. Маладьыастар! - Саһыл эһэ оҕотун кытары оонньоон –оонньоон баран, эһэ оҕотун быраҕа баран хаалар. Эһэ оҕото соҕотох хаалбытыттан ытаан барар.(слайд7) Ол олодоҕуна мас үрдүгэр хап хара дыһүһүннээх көтөр кэлэн олорор, ол туох көтөрө буолуой? Кырдыаҕас тураах кэлэн ,одуулан олорор эбит. Тураах эһэ оҕото тоҕо ытыы олорорун ыйытар,онуоха кини ийэм ханна баарын билбэппин ,мунаан хааллым ,ачыктаатаахпын диир.Мин эһиэхэ көмөлөһүөм, аһатыам, ол гынан баран мин сорудахпын толор диир.</p> <p><u>Тураах сорудахтара</u> Хамсаныылаах оонньуу «Көтөрдөр-кыыллар » -Мин эһиэхэ кыыллары аатталыбын эһиги көтөр кыыл буоллаҕына илиигитин былаастыы туттан турабыт, онтон сиргэ хаама, сыылла сылдьар кыыл буоллаҕына олоруохтааххыт.</p> <p>(Слайд 8)Тураах эһэ оҕотугар көмөлөһөөрү бөрөҕө көтөн тийэн эһэ оҕото аччыктаабыт аскыттан бэрис диэн көрдөһөр,</p>	<p>Оҕолор Тойон ыңырыа хамсаныыларын үтүктэллэр,эттэрин сииннэрин чэбдигирдэллэр.</p> <p>Эһэ оҕото үрэби туораан баран саһылы көрсөр. Үлэлиир лиискэ улахан ,кыра уонна тэн бэлиэтин туруораллар. Мас үрдүгэр тураах олорорун этэллэр</p> <p>Оҕолор көтөр эбэтэр сыыллар ,хаамар кыылы таайан сөптөөх хамсаныылары онороллор.</p>
--	--	---

	<p>Офолор садаачаны суоттуур билиилэрин чингэтии ,садаача усулуобуйатын ааҕан сөптөөх боппурос туруоралларын соругу туроруу.</p> <p>Оҕоҕо үрдүк ,намыһах диэн үйдөбүлү санатыы, линейканан кэмнээн көрөр,кэпсиир дьобуруун чингэтии.</p>	<p>онуоха бөрө, мин соруудахпын толордоҕуна баҕар бэрсиэм диир.</p> <p><u>Бөрө соруудахтара</u> “Садаачаны суоттаа” -Офолор дуосканы көрүн ,садаача усулуобуйатын ааҕын эрэ .Бөрөҕө 8 яблокалах эбит, кини эһэ оҕотугар 4 бэрсибит. Офолор усулуобуйаҕа туга тийбэтиит.Сөп, бөрөҕө хас яблоко хаалыай? Иккиэннэригэр хастыы яблоко буолла? Ону билээри биһиги тугу гыныахпытый? Суотун суоттуубут, эппиэтин суруйабыт. Маладьыастар.</p> <p><u>Бөрө иккис соруудаҕа</u> «Саамай үрдүк маһы бул» -(Офолорго хас биирдиилэригэр карточка түнгэтиллэр) Манна мастар ойуулана сылдьаллар .Бу мастартан саамай үрдүк маһы булангыт, хас сантиметр уһуннааҕын линейканан кэмнээн көрүөхтээххит.Саамай үрдүк маһы буллубут, ол мас үрдүгэр тигээйилэр уйаламмытттар ,ол тигээйилэр мүөттэрин бөрө сиэн баҕарбыт уонна эһэ оҕотун ол маска ытын диэбит.Ол маска ыттан иһэн эһэ оҕото тугу көрөр этэй?(Офолор ситэри кэпсииллэр)</p>	<p>Офолор садаача усулуобуйатын ааҕаллар,садаачаҕа ыйытыыта суоҕун этэллэр, садаачаҕа ыйытыы туруораллар, үлэниир лиискэ садаачаны суоттууллар.Эппиэтин этэллэр</p> <p>Офолор саамай үрдүк маһы харахтарынан көрөн булаллар, линейканан кэмнээн көрөллөр,хас см буолуохтааҕын этэллэр, остуоруйа хайдах түмүктэнэрин кэпсииллэр.</p>
<p>3.Түмүктүүр чаас.</p>	<p>Уруок түмүмгүн ырытыһыы.</p> <p>Офолор уруокка бэйэлэрэ хайдах үлэлээбиттэрин сыаналана үөрэнэллэрин ситиһии. Суруйааччы остуоруйата киһини элбэххэ үөрэтэр өйдөбүлүн тириэрдии.</p>	<p>-Офолор бу уруокка хайдах үлэлээтибит дии санаатыгыт ? -Эһэ оҕото арбаҕыттан тахсан барбыта сөпкө гыммыта буолуо дуо? -Саһыл эһэ оҕотунан оонньоон оонньоон баран быраҕан кээспитэ сөп дуо? -Бу остуоруйаҕа эһэ оҕотугар ким көмөлөстө? -Бу остуоруйаҕа тураах аһыныгас, сырдык санаалаах дьоруой эбит, кини эһэ оҕотугар көмөлөстө. -Бу остуоруйа эһигини туохха үөрэттэ? -Онон, офолор эһиги ийэбит тылын истиэхтээххит, ийэбиттэн ыйыппака эрэ мээнэ баран хаалыа суохтааххыт, бэйэ-бэйэбитигэр төһө кыаххыт баарынан көмөлөһө</p>	<p>Офолор бэйэлэрин үлэлэрин сыаналыыллар,остуоруйа туохха үөрэтэр сыаллааҕын быһаараллар, бэйэлэрин санааларын этэллэр.</p>

		<p>сылдыахтааххыт,кыраны –кыамматы атаҕастыа суохтааххыт.</p> <p>-Николай Якутскай остуоруйалара киһини сырыдыкка –үтүөбэ үөрэтэллэр, кини сотуоруйаларын аабын уонна дьоннугар кэпсээн.</p> <p>-Манан уроокпут түмүктэнэр, маладьыастар.</p>	
--	--	---	--